

LBRIS

We know
books

ОСТАЙНИЦА

Copyright © 2018, Рене Карабаш, author

Published by arrangement with Sofia Literary Agency

All rights reserved

© Alice Books, 2026, pentru ediția în limba română

All rights reserved

Design copertă și ilustrație copertă: Faber Studio

Redactare: Casian Gămanuț

Corectură: Lucia Popovici

ALICE BOOKS

Valea Lupului, Iași

www.alicebooks.ro

hello@alicebooks.ro

Telefon: 0751 54 02 02

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KARABAŞ, RENE

Cea care rămâne / Rene Karabaş; trad. din lb. bulgară și note de

Livia-Maria Nistor. – Valea Lupului: Alice Books, 2026

ISBN 978-630-6676-96-5

I. Nistor, Livia-Maria (trad.; note)

821.163.2

Rene Karabaş

Cea care rămâne

Traducere din limba bulgară și note
de Livia-Maria Nistor

2026

Vestitorii morții

„Kanunul¹ era mai puternic decât s-ar fi părut. Se afla peste tot, pe pământ, peste țarini, se strecura sub temeliiile caselor, în morminte, în biserici, pe drumuri, în târguri, la nunți, se cățara pe pășunile alpine, ba chiar și mai sus, în cer, de unde cădea cu picăturile de ploaie umplând pâraiele pentru care se săvârșeau o treime din omoruri...”

Ismail Kadare, *Aprilie spulberat*²

multe salutări de la fratele meu
spune fratele lui Nemanja și trage o singură dată
trupul cald al tatălui meu se prăbușește în frunziș, ochii
săi mari rămân fixați într-ai lui, ochii mari ai tatălui meu,
fixați în ochii fratelui lui Nemanja, mâinile lui puternice
îl apucă pe tata și-l întorc cu fața spre apus, este uluit pri-
vindu-și degetele pline de sânge, și le șterge de cămașa lui

1. *Kanunul lui Lekë Dukagjini* – ansamblu de legi albaneze arhaice.

2. Traducere de Marius Dobrescu, Editura Univers, București, 1990, p. 121.

Muraș, vestitorii morții împrăștie vestea, *l-au împușcat pe Muraș, Muraș e mort, Muraș a fost doborât lângă rodiile sălbătice, lângă rodii, Muraș, Muraș, Muraș*, strigă mama mea și se afundă în poalele fustei în mijlocul drumului, *Muraș, viața mea*, vântul poartă strigătele vestitorilor, strigătele o ajung din urmă pe mama mea pe drumul prăfuit spre casă și o trântesc la pământ, mama se afundă în poalele fustei în mijlocul drumului, patru bărbați vâjnoși merg pe drumul prăfuit spre casă, purtând pe patru crengi de fag trupul tatălui meu, drumul e denivelat, iar cărașii, încovoiați sub povară, pășesc greoi, trupul tatălui meu se ridică și cade, ca într-un acces de tuse, îl așază la picioarele mele și el nu se mai mișcă, acum trebuie să întreb totul, așa cum cere Kanunul, trebuie să-i întreb pe cărașii ceea ce trebuie întrebat, deschid gura, dar din ea nu iese decât răsuflarea fierbinte, aerul fierbinte al răsuflării în fața privirilor reci ale cărașilor, aerul acesta nu mai iese acum din gura tatălui meu, haide, Matja, mormăie ei în gulerele hainelor, evitând să mă privească în ochi, nu vor să vadă moartea tatălui reflectată în ochii fiicei lui, mai degrabă ar privi moartea în ochii tatălui decât în ochii fiicei sale, vor să doarmă liniștiți în paturile lor, iar eu trebuie să rămân dreaptă, să nu pierd controlul asupra propriului trup, îmi dreg glasul și spun, ce-mi aduceți

rană sau moarte

Bekia

jur pe Lekë Dukagjini, stăpânul Alpilor Albanezi, că, până la sfârșitul zilelor mele, până la sfârșitul zilelor mele nu voi cunoaște bărbat, nu voi cunoaște bărbat și îmi voi păstra neîntinată fecioria, lepădându-mă pentru totdeauna de femeia din mine

lepădându-mă pentru totdeauna de femeia din mine

înaintea lui Dumnezeu mă leg prin acest jurământ că nu voi ceda niciodată ispitelor păcătoase ale trupului, astăzi, înaintea sfatului celor doisprezece bătrâni, primesc numele bărbătesc Matja ca fiind singurul meu nume, și fie ca femeile să-mi taie părul, fie ca rochiile mele să se prefacă în cenușă și hainele bărbătești să se unească pentru totdeauna cu spatele meu, cu picioarele mele și cu pielea mea, devenind una cu ființa mea

cu spatele meu, cu picioarele mele, cu pielea mea

jur că, atât timp cât mă țin puterile și mintea, voi rămâne credincioasă acestui jurământ, pecetluit cu părul meu și cu onoarea mea

eu, fiul Matja, voi avea grijă de familia mea, le voi asigura toate cele trebuincioase traiului, toate cele pe care Kanunul le socotește necesare, căci trândăvia este vrăjmașul sufletului, de aceea, de acum înainte, mă voi îndeletnici cu munca mâinilor mele la ceasurile rânduite, fiindcă numai trăind din rodul propriei munci pot fi un ascet al adevărului, iar dacă voi păzi cu evlavie acest jurământ, dacă îmi voi înfrâna pornirile necuviincioase și nu-mi voi călca cuvântul, atunci să mă bucur de viață lungă și să fiu înconjurat de respectul tuturor oamenilor, iar dacă voi încălca și voi pângări acest jurământ, atunci să se abată asupra mea toate cele potrivnice

în numele cerului și al pământului, pe această piatră, pe această greutate și pe această pâine

mă leg prin jurământ

Matja

ies din biserică, pentru prima dată simt aerul rece albanez pe creștetul capului, pesemne că arăt ca un măgar proaspăt tuns, cozile mele au rămas pe podeaua bisericii, să te desparți de ceva ce ai avut dintotdeauna s-a dovedit a fi mai ușor decât credeam, acum îmi vor arde și rochiile, până la ultima, cu excepția rochiei de mireasă, cea pe care mi-a dăruit-o bunica înainte să moară, împreună cu o pereche de pantofi lăcuiți, rochia și pantofii pentru nunta mea, le ținuse lângă hainele ei de înmormântare, vino, fata bunicii, mi-a spus, vreau să-ți dau ceva, dar, bunico, sunt două rochii aici, care e a mea, eram de aceeași înălțime, a murit după ce a înjunghiat un ied bolnav, iar sângele lui i-a otrăvit trupul, ia-o ca zestre pentru nuntă, fata bunicii, ambele rochii erau frumoase, una era din catifea roșie, cealaltă, albastră ca cerul, am ales-o pe cea albastră, pantofii străluceau, albi și curați, Bekia, ai luat rochia greșită, pune-o la loc, pe asta am rânduit-o pentru ziua când voi pleca din lumea asta, nu, bunico, pe asta o vreau, nu-mi place culoarea roșie, păstrează-o tu, poftim, ți-o dau, n-am purtat niciodată rochia aceea, e și acum în dulap, alături

de pantofii albi lăcuiți, le-am ascuns înainte de jurământ, ca să nu le ardă, o singură dată am fost cât pe ce s-o îmbrac, la nunta mea, nunta trebuia să aibă loc în aceeași biserică în care m-am despărțit de toate lucrurile femeiești

nu mai există cale de întoarcere

ies din biserică, pentru prima dată simt aerul rece albanez pe creștetul capului, pesemne că arăt ca un măgar proaspăt tuns, și ce dacă, îmi spun, cel mai prețios metal din Albania este libertatea, aici, o femeie valorează cât douăzeci de boi, să nu-i privești pe bărbați în ochi, să nu mergi la cârciumă, să ai grijă de copii, să speli, să gătești, cel mult femeilor le este îngăduit să ducă laptele la lăptărie, uciderea Bekiei a fost cel mai înțelept lucru pe care îl puteam face, mi-au dat o pușcă și un ceas, de acum puteam să fumez și să beau, să umblu cu bărbații, să merg la cârciumă și să frecventez încăperile pentru „discuții bărbătești”, m-au învățat să stau ca ei, cu picioarele depărtate, copiii din mahala au început să-mi spună nenea Matja, în fiecare noapte străbăteam ulițele înguste ale satului, exersându-mi noul mers, trebuia să mă obișnuiesc cu el, să mă obișnuiesc cu gândul că nu mai valoram cât douăzeci de boi, că aveam un ceas, că eram băiatul lui tata

tatăl tău își dorea un fiu, dar ai ieșit tu

taci, mamă, Matja a fost acolo din prima zi, eu doar l-am așteptat să mă dezbrace, să mă îmbrace în hainele lui și să-mi pună ceasul lui la mână, Bekia nu mai există, pletele ei plutesc în râu, știți ceva, doamnă reporter, noi, oamenii, avem nevoie de reguli și de limite, cred că tocmai

asta ne trebuie, nu știu cum este acolo de unde veniți dumneavoastră, dar aici libertatea e un lucru primejdios

tot satul știe

Muraș și-a dorit un fiu, dar s-a ales cu o fată

în aceste ținuturi, toți își doresc fii, din cauza taxei de sânge, bărbații pier unul câte unul și nu mai are cine să se ocupe de treburile bărbaților, primesc numele bărbăresc Matja ca fiind singurul meu nume

ies din biserică pentru prima dată simt

pornesc spre casă, trebuie să văd dacă rochia și pantofii sunt încă acolo, în dulap, Munții Blestemați mă înconjoară din toate părțile, Alpii Albanezi, Prokletije, se întind pe mii de kilometri, indiferent în ce direcție m-aș îndrepta, pretutindeni este armata neclintită de piatră, adunată de mâinile diavolului, cerul se sprijină pe umerii lor, auziți sunetele tălângilor – ele sunt clopotele de seară ale satului, ploaia și atunci, dar o ploaie fină ca roua, plouă și nu se mai oprește, exact ca acum, și ceață, mereu ceață, aici, în vale, e cea mai densă, totul pare un tablou cenușiu, nici trist, nici vesel, cum să spun, ca un chip lipsit de expresie, înțelegeți ce vreau să spun, nu-i așa, dacă s-ar opri odată ploaia asta, ați mers mult până aici, așa e pe la noi, se merge mult, drumurile sunt lungi și întortocheate, numai oamenii locului cunosc calea, ca orbii, numai ei nu se rătăcesc în întuneric

de la biserică merg spre casă pe potecile lupilor, în stânga mea râul mă însoțește tot drumul, ca un tovarăș 19

necunoscut și tăcut, abia atunci am înțeles ce făcusem, când deja călcam cu pași mai mari decât ai mei, mă împiedic de pietre, pietrele sunt peste tot pe drum, nu mai există cale de întoarcere, nu pot să-mi lipesc părul la loc de cap, să-mi iau vorbele înapoi, să mă umflu ca o broască, să spun adevărul, o dată pentru totdeauna, brusc, prin ceață, zăresc temelia unei case, am mai văzut-o și înainte, când treceam pe aici cu tata, însă pentru prima dată nu-mi dau seama

casa asta se zidește sau se dărâmă

Culoarea preferată: albastru

Matja, în acte Bekia, treizeci și trei de ani împliniți, da, un frate, Sale, tata, Muraș, ucis, mama a murit la scurt timp după el, mi-au rămas doar vaca Nura și porumbeii tatălui meu, culoarea preferată, albastru, mi-e frică doar de zăpadă, de zăpada cea mare, singurătatea e cu totul altă poveste, nu, iubirea aici este interzisă, dragostea este egală cu moartea, la doctor nu merg, îmi îndes rănile cu tutun, dacă se întâmplă ceva, fumez, televizor nu am, nici nu-mi trebuie, radioul este de ajuns, cântece albaneze și, din când în când, câte unul american, nu, nu știu să cânt, și nici nu vreau, în fotografia asta suntem eu, tata, fratele meu, Sale, și mama, a fost făcută înainte, da, atât pentru azi, Nura e flămândă și porumbeii așteaptă să fie închiși

Gemenii

*încă din pântecul mamei mele
auzeam tot felul de lucruri
cum tata spunea
iskam sin*

numele meu înseamnă cea care a supraviețuit, cea rămasă în viață, cea care s-a salvat

ceva nu e în regulă, ce spital, întreabă mama tatălui meu, mama mea e însărcinată cu gemeni, un băiat și o fată, eu sunt fata, iar băiatul, vorbele bunicii răsună în mintea mamei mele, ceva nu e în regulă, tot satul vorbește că burta ei nu arată ca și cum ar fi băiat, nu mai e nimic de făcut, mama sângerează în baie, Muraș, vino repede, nu știe dacă cei doi copii ai ei mai sunt în viață sau dacă s-au întors deja de unde au venit, blestemele mamei tatălui meu, fata asta n-ar trebui să se nască, să se nască doar băiatul, să ducă mai departe neamul, nu-ți trebuie fată, Muraș, tot satul vorbește, *nevasta lui Muraș o să nască fată, ce păcat, tata încă e convins că din pântecul*

mamei va ieși vrednicul urmaș al neamului său și că, atunci când crezi cu tărie într-un lucru, acel lucru se întâmplă, pentru că

tot ce este dorit din răputeri se întâmplă
într-un fel sau altul

tata o apucă pe mama de mână și pornesc spre spitalul din oraș, în caz că gemenii mai sunt încă în viață, doamnă reporter, aici femeile rămân însărcinate cu speranța că vor naște fii și nu vor face neamul de rușine, rămân însărcinate cu speranța că sângele bărbătesc al neamului va pulsa în pieptul masiv al fiului, căruia apoi îi vor ura: „viață lungă și doar pușca să te doboare”.

aici fiecare bărbat trebuie să-și poarte onoarea în mijlocul frunții, lată de două degete, ca un glonț

un glonț în cap care să te înalțe deasupra morții obișnuite e o chestiune de onoare, prin părțile astea e rușinos să mori de boală, nu știu cum e la dumneavoastră, bănuiesc că la fel, cum altfel, aici, răzbunările de sânge se amână doar dacă este război, calamitate naturală, epidemie sau strămutare, atunci când moartea își pierde măreția, aici răzbunările de sânge devin ceva normal, *numai să nu fie în casa mea, Muraș, ai grijă, fiule, femeia asta o să-ți aducă numai necazuri, îi văd ochisorii, doar știi cum sunt cei din neamul Karabaș, mama mea – oaia neagră a familiei, sângerează în baie, ceva nu e în regulă, sângele din baie, nu-i așa, spitalul*

doctorii îi fac o ecografie, sunt siguri, nu mai e, cum adică nu mai e, băiatul nu mai e, a dispărut, cum adică a dispărut, probabil l-ați pierdut prin sângerare, băiețelul meu, comoara mea, nu mă pot întoarce acasă doar cu ea în pântec, vă rog, doctore, faceți ceva, aduceți-l înapoi, îmi pare rău, doamnă, soțul dumneavoastră așteaptă afa-ră, să-i spun eu, nu, din fericire fătul de sex feminin se dezvoltă foarte bine, ba chiar mai mult decât foarte bine, dacă va continua să se dezvolte în ritmul acesta, veți avea o fetiță sănătoasă și puternică, de aceea trebuie să evitați să ridicați greutate și să vă suprasolicitați fizic, pe scurt, va trebui să stați la pat până la sfârșitul sarcinii

ți-am spus eu, Muraș, asta n-o să-ți nască băiat, taci, cotoroanță afurisită, ce-o ieși, tot sângele meu o să fie, eu o să-l cresc, mama tatălui meu aruncă blesteme prin curte, satul se preface că nu aude, satul nu aude niciodată ni-mic, dar vede tot

tata și mama se împleticesc spre casă prin grohotișuri-le Munților Blestemați, și plâng, de ce plângeți, doar sunt vie, numele meu înseamnă cea care a supraviețuit, cea ră-masă în viață, nu-i așa, atunci de ce plângeți

tata nu m-a atins până am împlinit un an, mă ocolea prin casă, nu-mi vorbea, nu pot să ating viermișorul ăsta, o să-l frâng cu labele mele, uite cât e de mic

atunci când crezi cu tărie într-un lucru, acel lucru se
24 întâmplă,

mai devreme sau mai târziu
inevitabil

băiatul lui tata, așa îmi spunea tatăl meu, știa că băia-tul pe care și-l dorise mi-ar fi semănat leit: același păr și aceeași dinți, aceeași înălțime, aceleași degete, aceeași ochi albaștri, se pricepe la toate, Muraș, ieri mi-a bătut obloa-nele la căruță, e tare îndemânatică, zdravănă, sprintenă, zburdă ca un mânz și, cât ai clipi, treaba e gata, nici dacă ai fi avut un fiu, n-ar fi fost atât de ascultător și atât de priceput la toate

prima mea amintire cu tata, a intrat în cameră și, când s-a oprit în fața mea, a acoperit cu trupul lui toată lumi-na care venea de la fereastră, a scos din buzunarul interi-or al șubei un pistol de lemn și mi l-a dat, poftim, Bekia, un pistol, e al tău, atât de mult m-am bucurat de cadou, încât am început să râd, am ridicat pistolul și am ținut spre capul lui, am început să apăs pe trăgaciul de lemn și să strig: pac-pac, atunci l-am văzut pentru prima dată pe tatăl meu râzând, amândoi râdem, eu fără dinți și el fără dinți, pac-pac-pac, pac-pac

de-aș fi putut să-i spun ceea ce încă nu știam atunci, de-aș fi putut să-i spun să nu râdă, pentru că lucrul pe care și l-a dorit avea să vină, întocmai ca sfârșitul lumii

nu trebuia să se întâmple așa

vă rog să aveți răbdare, toate la timpul lor, mămăligă măncați, o să vă spun ceva, doamnă reporter, când terminați 25